Є.І. БАКУТІН

Євген Іванович Бакутін, старший викладач
Навчально-наукового інституту № 3 Національної
академії внутрішніх справ, підполковник поліції*

ORCID: 0000-0001-9900-3380

ПРИНЦИП ЗАКОННОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ФІКСАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Постановка проблеми. Дослідження проблематики поліцейської діяльності у контексті захисту прав і основних свобод людини і громадянина. Діяльність поліції – один із найдавніших та невід’ємних компонентів світової цивілізації. Тому необхідно розглянути та висвітлити досвід розвинених країн, в яких здійснені значні кроки для перетворення поліції на ефективний державний інститут, що користується довірою та повагою громадян. Основні тенденції світового та вітчизняного суспільного розвитку, стратегія інтеграції України у європейську спільноту, поглиблення відповідних державних і правових трансформацій зумовили появу нових орієнтирів, стандартів та принципів, що визначають також загальну спрямованість реформ правоохоронних органів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти використання технічних заходів привертала увагу таких діячів науки, як В.Б. Авер’янов, О.М. Бандурка, Ю.Ю. Орлов, С.Ф. Константинов, Г.Ю. Рєпін, В.В. Арешонков, М.В. Кобець, Б.В. Жуков, С.Г. Стеценко, П.П. Артеменко, В.А. Кудінов та ін.

Формулювання мети статті. Як свідчить аналіз правозастосовної практики, використання технічних засобів досить часто призводить до виникнення категоричних заперечень між громадянами та представниками уповноважених державних органів, які потребують свого вирішення. Особливо це стосується випадків використання технічних засобів фіксації правопорушень з метою протидії правопорушенням, а також при використанні даних технічних засобів як доказ. Практика довела, що представники правоохоронних органів не завжди дотримуються як міжнародних, так і національно-державних правових норм, про що свідчать численні скарги на адресу уповноважених із прав людини правозахисних та громадських організацій, Європейського суду з прав людини.

Виклад основного матеріалу. Усунення негативних соціальних явищ, зниження темпів правопорушень, здійснення заходів щодо зниження рівня соціальної апатії у суспільстві, зневіра у силі закону та влади є вкрай важливими при застосуванні принципу законності на сучасному етапі історичного розвитку. При цьому важливо керуватися новою філософією поліцейської діяльності, в основі якої – перехід від реактивної, репресивної моделі, тобто виявлення, розслідування злочинів та покарання правопорушників, до проєктивної моделі служіння громадянам з акцентом на попередження правопорушень та спільну роботу з населенням. Як наслідок – значення ролі так званої соціальної компетенції, тісного співробітництва з населенням. Тобто поліція, як репресивний інструмент держави, перетворилася на «помічника, партнера» для громадян. Технологічний прогрес призводить до появи нових викликів для прав людини, адже правове регулювання, як правило, регулює існуючі правовідносини і не розраховане на появу нових форм.

Діяльність поліції – одна з основ у справі зміцнення та розвитку загальноєвропейських цінностей. Проте, щоб вона була ефективною, дуже важливо, щоб поліція поважала права людини, законність і принципи демократії – інакше ці загальноєвропейські цінності опиняться під загрозою.

Вимоги до дотримання прав людини відображаються через повагу до законності, яка, у свою чергу, є суттєвим елементом демократії. Діяльність поліції необхідно розуміти як один із важливих засобів захисту, зміцнення та розвитку загальноєвропейських цінностей – дотримуватися вимог закону, а для поліції – дотримуватися юридичних правил і процедур. Дотримання основних прав і свобод людини у діяльності поліції є головною характерною рисою поліції, що служить суспільству, в якому панує закон.

Відповідно до ст 20 Додатку до Рекомендації Rec (2001) 10 про Європейський кодекс поліцейської етики організація поліції повинна містити ефективні заходи для забезпечення чесності та належного виконання своїх обов’язків службовцями поліції, зокрема, щоб гарантувати повагу до основоположних прав і свобод особи, закріплених, зокрема, в Європейській конвенції з прав людини¹.

З одного боку, безпека особи – безумовна соціальна цінність, а боротьба з правопорушеннями є необхідною умовою такої безпеки. З іншого – засоби, якими забезпечується ця безпека – реальна загроза самим правам людини. Точніше, вони можуть стати загрозою, якщо будуть порушені умови, за яких обмеження прав людини залишаються допустимими і навіть необхідними елементами демократичного суспільства. Саме тому боротьба з правопорушеннями є ефективною, оскільки правоохоронні органи дотримуються прав людини.

Остаточну оцінку діяльності органів влади правоохоронним структурам надають люди. Вони мають відчуття, що їх, законослухняних громадян, захищає держава.

Професіоналізм, компетентність поліцейського здійснюється в межах закону, необхідністю дотримання відповідних юридичних правил та процедур, певних стандартів при виборі методів, стратегії й тактики поліцейської роботи, зорієнтованої на захист прав людини.

Аналізуючи нормативні акти, необхідно акцентувати, що їх норми враховують положення Конституції України щодо прав та законних інтересів людини і громадянина, спрямовані на встановлення відносин між поліцією та населенням. Тому здійснюється взаємодія щодо реалізації принципу «**служити та захищати**».

Орієнтуючись на європейські чи світові стандарти, здебільшого не враховується рівень правосвідомості, правової культури та поваги до права і законодавства взагалі серед громадян. Гуманізація заходів відповідальності призводить до байдужого ставлення до законів, що негативно впливає на стан громадського порядку та безпеки. Це пояснюється тим, що найчастіше дотримання вимог законів залежить не від правосвідомості людини, а від боязні покарання за їх порушення. І це хвороба суспільства взагалі, яке тривалий час не мало можливості використовувати свої законні права та повною мірою захищати власні інтереси.

Законність – важливий принцип діяльності поліції. Він виражається як в правоохоронній діяльності поліції, так і в тому, що ця діяльність здійснюється на основі чіткого та неухильного дотримання законів і підзаконних нормативних актів. Національна поліція України, охороняючи громадський порядок, захищаючи в межах своїх повноважень життя, здоров'я та свободи громадян, власність від протиправних посягань, тим самим послідовно забезпечує законність в Україні.

Сама діяльність Національної поліції базується на чіткому дотриманні Конституції України, Закону України «Про Національну поліцію», інших законодавчих та підзаконних актах. Діяльність поліції здійснюється публічно і стосується інтересів багатьох громадян. Тому будь-які порушення законності, де б вони не вчинялися, завдають збитків інтересам громадян, а отже, і всій державі.

Забезпечення законності в діяльності поліції – це створення такого адміністративно-правового режиму в суспільстві, при якому вся система органів, виконуючи функції щодо охорони громадського порядку, громадської безпеки, зобов'язана, з одного боку, чітко дотримуватись вимог законів, а з іншого – вимагати від посадових осіб та громадян безумовного виконання цих законів та інших законодавчих актів, здійснювати правоохоронні та правозастосовні заходи для зміцнення правопорядку в державі.

Найважливішими формами реалізації законності в поліції є: здійснення нагляду за виконанням посадовими особами і громадянами законів та інших нормативних актів, що регулюють питання охорони громадського порядку; точне й неухильне виконання та дотримання працівниками поліції правових актів, що регулюють застосування заходів адміністративного впливу; дотримання службової дисципліни.

Необхідною умовою зміцнення законності в поліції є систематичне підвищення правової культури, спеціальної підготовки, моральних якостей кожного працівника. Відсутність такої роботи призводить до помилок і, врешті-решт – до порушень законності. Забезпечення законності в повсякденній практичній діяльності поліції вимагає також значної організаційної роботи, системи організаційно-правових методів, що дають можливість попереджувати, виявляти та своєчасно припиняти порушення законодавчих актів.

Слід урахувати, що дії поліції значною мірою ведуться у тісному контакті з населенням, а їх ефективність залежить від підтримки населення.

Загальноєвропейські стандарти функцій поліції – попередження та виявлення правопорушень, підтримка й відновлення громадського порядку, надання своєчасної допомоги людям, які потрапили у біду, є спільними для більшості поліцейських структур у всьому світі і, звичайно, у Європі. Європейська конвенція про права людини та її органи розробили стандарти виконання функцій поліції, в основі яких лежать принципи захисту прав людини, демократії та законності.

Поліцейське розслідування має бути об'єктивним та справедливим. Вимоги об'єктивності передбачають, що поліція здійснює розслідування неупереджено, тобто слід будувати розслідування на всіх фактах, що стосуються справи, на всіх обставинах та елементах як на підтвердження, так і на спростування її підозр. Об'єктивність є також критерієм справедливості, який, у свою чергу, передбачає, що розслідування, враховуючи методи, які застосовуються при цьому, мають створювати сприятливу атмосферу для «справедливого» розгляду, де дотримуються права людини.

Поліцейське розслідування, на думку Ю. Римаренка, повинно ґрунтуватись, як мінімум, на **розумних підозрах** про те, що скоєно чи буде скоєно правопорушення (ст. 47 Європейського кодексу поліцейської етики). Для недопущення вільних розслідувань необхідно, щоб розслідування здійснювалося за наявності деяких мінімальних умов: розумної і законної підозри щодо правопорушення, підкріпленої деякими об'єктивними критеріями².

Поліцейська сфера розглядається у контексті втілення у життя міжнародно-правових стандартів підтримання правопорядку, визначених Генеральною Асамблеєю ООН та Радою Європи, як основних принципів діяльності поліцейських організацій, своєрідної програми їх реформування в умовах викликів XXI століття. Адже наша епоха – це епоха здійснення тих надій і сподівань, які жили у думках народів протягом десятиліть: демократія, заснована на правах людини й основних свободах, процвітання через економічну й соціальну справедливість та безпека для всіх наших країн – такою виглядає нова ера демократії, миру і єдності, проголошена хартією для нової Європи (1990 р.).

Основним призначенням поліції є служба для суспільства, зокрема надання послуг та допомоги тим членам громади, які з особистих, економічних, соціальних чи інших причин потребують негайної допомоги («Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку»).

Використання технічних засобів фіксації правопорушень являє собою один із невід'ємних елементів високорозвинутого суспільства. Водночас Україна активно реалізовує свою зовнішню політику в напрямі

входження до Європейського Союзу. Саме тому інтеграційні наміри нашої держави зумовлюють необхідність системного вдосконалення використання технічних засобів фіксації правопорушень.

Використання досягнень науково-технічного прогресу для розв'язання соціально-економічних завдань є стратегічною лінією сучасності, яка відкрила простір для технізації та комп'ютеризації всієї людської діяльності, в тому числі й діяльності правоохоронних органів.

В умовах розбудови України як демократичної, правової та соціальної держави вирішувати правоохоронні завдання старими методами неможливо. Пріоритетним завданням влади є забезпечення належного функціонування інститутів, що гарантують правопорядок, дотримання прав і свобод людини та громадянина, їх ефективний захист.

Одним із головних критеріїв оцінювання відповідності національної правової системи міжнародно-правовим стандартам вважають запровадження якісного правоохоронного сервісу з ключовим принципом **«служити та захищати»**³.

«Служити та захищати» – один із принципів поліцейської служби у демократичному суспільстві. Концепція виникла як спроба подолати недоліки наявних раніше моделей щодо відповідальності поліції за безпеку громадян і суспільства.

Поліція зміцнює законність і правопорядок шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Разом з припиненням адміністративних правопорушень поліція має діяти згідно із законом і нормативними актами у межах своєї компетенції та в установленому законодавством порядку. Дотримання законності в діяльності поліції особливо важливе, так як на неї покладено обов'язок попередження та припинення правопорушення. Поліція наділена широким колом поліцейських заходів. У зв'язку з цим не допускаються будь-які порушення законності, оскільки це виступає порушенням конституційних принципів недоторканості особи, житла, таємниці листування, телефонних розмов, поштового, телеграфного та ін. зв'язку, свободи пересування на території України. Неправомірні дії працівників поліції підривають її авторитет.

Важливе значення для з'ясування змісту законності в діяльності поліції має питання про принципи і вимоги законності. Принцип законності – це основні ідеї та положення, що виражають зміст законності, а вимоги – те, що вимагає законність, тобто правові приписи, дотримання і виконання яких у процесі діяльності робить поведінку (дію) поліцейського законною.

До принципів законності належать: верховенство закону; єдність законності; недопустимість протиставлення законності й доцільності; реальність законності. Законність має базуватись насамперед на законодавчих актах як основа джерела права. Усі важливі питання в суспільстві, державі, а особливо питання забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку мають якнайповніше регулюватися законодавством. Під єдністю законності розуміється єдина спрямованість правотворчості та право реалізації на всій території дії відповідного нормативно-правового акта. Розуміння і реалізація нормативних актів мають бути однаковими на всій території, на яку розповсюджується дія цих актів. Водночас застосування законів має здійснюватись з урахуванням специфіки відмінностей і особливостей умов забезпечення правопорядку. Це зовсім не руйнує принцип єдності законності. Гнучкість у реалізації законів дає змогу ефективно досягти мети.

Недопустимість протиставлення законності та доцільності означає можливість вибору в межах закону найоптимальніших, таких, що відповідають цілям та завданням поліції варіантів здійснення правореалізуючої діяльності. Доцільність означає, що при реалізації норми важливо максимально враховувати конкретну обстановку, час, місце і умови. Співвідношення між законністю й доцільністю є співвідношення вимоги точного виконання приписів правової норми та самостійністю суб'єкта діяльності, що регулюється нормами права.

Реальність законності як принцип означає досягнення фактичного виконання приписів правових норм у діяльності поліції та невідворотності відповідальності за будь-яке порушення. Вимога законності відображає її спрямованість, що зумовлена змістом правових норм. На відміну від принципів, що виражають зміст і сутність законності, вимоги пов'язані з певними, конкретними видами діяльності поліції. У вимогах дістають своє вираження принципи законності.

Отже, дотримання законності в діяльності поліції забезпечується здійсненням контролю, наглядом прокуратури, контролем судових органів, оскарженням незаконних дій працівників поліції. Суттєве значення має нова поведінка працівників поліцейських структур, нове бачення сутності їхньої толерантності щодо громадян, яка полягає насамперед в «активній позиції, на яку надихає визнання загальних прав людської особи та основних свобод іншої людини...» («Декларація засад толерантності» ЮНЕСКО). Толерантність при цьому розглядається не лише як етичний обов'язок, а й як політична та юридична потреба. Пріоритетом у роботі поліції мають стати не показники розкриття правопорушень, а довіра до неї з боку громадян.

Законність є принципом суспільно-політичного устрою – незаперечною за своєю природою вимогою правомірної поведінки всіх суб'єктів суспільних відносин. Впливаючи із сутності правової, демократичної держави і права, законність відбиває закономірності розвитку не тільки їх, а й усієї правової і політичної системи. Набуваючи якості принципу, законність виступає свого роду правовим імперативом правомірної поведінки для всіх без винятку суб'єктів суспільних відносин, насамперед держави, її органів, посадових осіб.

Будь-які принципи є продуктом людської діяльності, результатом якої вони стають та інтереси якої задовольняють. Принципи є соціальними явищами як за джерелом виникнення, так і за змістом: їх виникнення, що зумовлено потребами суспільного розвитку, у них відображаються закономірності суспільного життя. Без урахування таких істотних моментів неможливо пояснити й зрозуміти особливе значення цих принципів для послідовного узгодження людської діяльності з вимогами об'єктивних соціальних закономір-

ностей. Це повною мірою стосується і принципів права – специфічного прояву певної частини загальносоціальних принципів у правовій системі.

Отже, з початку виникнення принципів права існують як модифіковані та пристосовані до правової сфери певні загальносоціальні принципи, що перебувають у діалектичній єдності. Джерелами цих принципів є політика, економіка, мораль, ідеологія, соціальне життя тощо. Правові оцінки ґрунтуються на таких принципах, як законність, справедливість, рівність тощо.

Принципи права можуть виникати стихійно у результаті емпіричного досвіду або ж сформулюватися свідомо і на рівні теоретичних концепцій, набуваючи тим самим характеру наукових принципів, які більш концептуально виражають наукову думку, що відображає закономірності суспільного розвитку⁴.

Науковець О.В. Скурко, у своїй монографії щодо сутності принципів зазначає, що «розглядати принципи як «міст» між абстрактністю і казуальністю юридичної регламентації, що дає змогу в сучасних умовах «раціонального законодавства» зберегти необхідний рівень казуїстики в юридичній діяльності з метою, як може здатися парадоксальним, досягнення одноманітності застосування права, забезпечуючи тим самим цілісність правової системи і ефективність права як соціального регулятора»⁵.

Важливим у контексті розуміння правових принципів використання фіксації правопорушень технічними засобами є їх виникнення та формулювання. У цьому визначенні принципи відповідають як загальним традиціям, так і мають власні особливості. А.М. Колодій, автор монографічного дослідження з проблематики принципів права, вказує на те, що процес утворення принципів права відповідає такій схемі: суспільні відносини – право положення юридичної практики – норми-принципи⁶.

На загальні аспекти виникнення та формулювання принципів звернув увагу й О.А. Коваль. Так, виникнення та формулювання принципів права можна уявити як процес, що складається з низки стадій, а саме: виникнення суспільних відносин, що потребують правового регулювання; зміни у правосвідомості, тобто усвідомлення необхідності такого регулювання та визначення його можливих шляхів; здійснення правовою наукою та юридичною практикою підтвердження необхідності правового регулювання цих суспільних відносин, а також формулювання необхідних принципів права; законодавче закріплення принципів права, що здійснюється двома шляхами: пряме формулювання або фактичне закріплення у правових нормах⁷.

На думку відомого фахівця О.Ф. Скакун, принципи – це загальноприйняті норми – ідеї найвищого авторитету, що слугують основними засадами правового регулювання суспільних відносин, спрямовують їх учасників на встановлення соціального компромісу й порядку⁸.

Основні ознаки принципів: об'єктивно зумовлені соціальним середовищем, характером суспільних відносин і мають зворотний на них вплив; є ідеологічним витвором, результатом розвитку правової свідомості суспільства і водночас спрямовані на сприяння зростанню правосвідомості суспільства, його культури; є ідейною основою для об'єктивного права, концентровано виражають закономірності його розвитку, сутність і соціальне призначення; описують (конкретизують) установлене право, вносять однаковість у систему правових норм; слугують основними засадами правового регулювання суспільних відносин, надають злагоди усього його механізму, виступають орієнтирами формування та вдосконалення правової системи, є її каркасом, опорою, відображають об'єктивно існуючі зв'язки між елементами правової системи та соціальної системи; акумулюють світовий досвід розвитку права, втілюють демократичні і гуманістичні традиції й одночасно становлять правові цінності, що входять до світової правової скарбниці.

Розрізняють такі принципи права:

1) загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права – загальноприйняті норми – ідеї (основні засади), що зумовлені досягнутим рівнем розвитку людства, втілюють цивілізаційні правові здобутки протягом історії та закріплені в міжнародно-правових документах всесвітнього значення. Виникнення й подальший розвиток загальнолюдських принципів є результатом взаємодії міжнародного і внутрішньодержавного права, тому їх основний «набір» однаковий як для бажаного «міжнародного правопорядку», так і для демократичних націй, їх національних правових систем. Зокрема, у Статуті ООН від 26 червня 1945 р., Заключному акті Наради з безпеки і співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 р.⁹ та інших міжнародних документах загальнолюдські принципи права служать правовими стандартами для реформування сучасних правових систем, інструментами зближення міжнародної і національних систем права.

2) принципи національної системи права – їх набір має відмітні ознаки в різних правових системах, є конкретно-історичним, визначається правовими традиціями, рівнем розвитку демократії, залежить від потреб та інтересів суб'єктів їх тлумачення.

Зміст принципу законності відображається через конкретні вимоги, такі як вища юридична сила закону в системі нормативно-правових актів, обов'язковість законів та інших нормативно-правових актів для всіх, на кого вони поширюються, однаковість вимог закону до всіх суб'єктів права, неприпустимість протиставлення законності й доцільності в діяльності державних органів; невідворотність покарання за вчинення правопорушення.

Принцип верховенства права не відміняє і не скасовує принципу законності, він просто ширший за принцип законності, а тому поглиблює його вимоги, звертає увагу на зміст позитивного права, яке має відповідати загальновизнаним стандартам прав людини та основоположним принципам права¹⁰.

Отже, верховенство права – це принцип діяльності органів державної влади, інших публічних і приватних суб'єктів на засадах законності, правової визначеності, рівності перед законом і недискримінації, забезпечення доступу до незалежного й неупередженого правосуддя, додержання прав людини.

У своїй діяльності правоохоронці керуються певними правовими принципами. Правові принципи діяльності поліції – це керівні, основні положення, що закріплені в Конституції та інших законодавчих актах України, на яких базується концептуальна основа діяльності, устрій, порядок функціонування і повноважен-

ня органів Національної поліції. Так, розділ 2 Закону України «Про Національну поліцію» присвячено принципам діяльності поліції¹¹.

Додержання законності полягає в обов'язковому вжитті заходів, передбачених нормами законів, які регулюють сферу діяльності правоохоронних органів; у виконанні цих заходів в чіткій відповідності до положень законів і підзаконних нормативних актів; у неприпустимості дій, непередбачених законом, які йому суперечать¹².

Документальне оформлення застосування технічних засобів – важлива гарантія дотримання законності. Складання передбачених адміністративно-процесуальним законом документів є необхідною умовою правильного розслідування у справах про адміністративні правопорушення. Воно містить два основних аспекти: а) оформлення прийнятого рішення щодо застосування технічних засобів, яке відтворюється у складанні відповідного документа (плану заходу, рапорту, доручення, довідки, службової записки ініціатора заходу, акта перевірки технічного засобу тощо); б) затвердження факту застосування технічних засобів та отримання при цьому результатів (матеріалів), яке містить складання компетентною особою відповідного процесуального документа – протоколу, акта, рапорту, в якому відбиваються усі обставини щодо застосування технічних засобів та отримання внаслідок цього даних щодо порушення чинного законодавства. Ці документи затверджуються керівниками відповідного рівня і зберігаються зареєстрованими у відповідних справах, чим забезпечується суворий контроль за дотриманням законності.

На думку науковця М.В. Кобець та співавторів, **законність застосування технічних засобів** – це загальноправовий (процедурний) принцип діяльності правоохоронних органів загалом та застосування технічних засобів для отримання даних у процесі документування і доказування. Законність визначається обов'язковим вжиттям заходів, які передбачені Законом, виконанням їх у чіткій відповідності до положень та вимог, а також недопустимості дій, що не передбачені законом, а тим більше, які йому суперечать.

Законність застосування технічних засобів тісно зв'язана з етичними аспектами отримання інформації від людини та про людину, а також з тактичними аспектами правомірного застосування технічних засобів та технічними аспектами впровадження й використання технічних засобів, які забезпечують об'єктивне, достовірне, найбільш повне і ефективне збирання, дослідження та використання даних у розслідуванні правопорушення на рівні сучасних вимог.

Дотримання законності під час проведення досудового і судового розслідування, прийняття адміністративних заходів цілком і повністю розповсюджується на усі випадки (факти) застосування при цьому технічних засобів. Застосування технічних засобів у правоохоронній діяльності повинно суворо відповідати вимогам чинного законодавства та існуючій нормативній базі. При цьому повинні бути всебічно забезпечені гарантії прав, свобод і інтересів громадян та юридичних осіб, що гарантуються Конституцією України.

Принципи додержання законності при використанні технічних засобів в адміністративному судочинстві – це: правомірність застосування технічних засобів; науково-технічна обґрунтованість технічних засобів; етична допустимість застосування технічних засобів; суворо цільовий характер застосування технічних засобів; наявність фактичних підстав для застосування технічних засобів; відповідність застосування технічних засобів; документальне оформлення застосування технічних засобів; правомірність використання даних, одержаних внаслідок застосування технічних засобів; взаємодія з населенням на засадах партнерства у заходах із застосуванням технічних засобів.

Висновки. Підсумовуючи певні теоретичні та нормативно-правові аспекти використання технічних засобів в діяльності поліції, необхідно зауважити, що в сучасних умовах правоохоронна діяльність поліції не може успішно здійснюватися без належного застосування досягнень науки і техніки.

Аналізуючи висловлені вище позиції, варто зазначити, що використання технічних засобів в адміністративно-правовій діяльності має гласний характер і підпорядковане розв'язанню завдань адміністративно-правової діяльності поліції. Порядок використання технічних засобів регламентується нормами адміністративного права. Основним принципом діяльності поліції є законність дій співробітників. Цей принцип є основним і у випадках застосування технічних засобів фіксації правопорушень.

Таким чином, детальне регламентування законодавством основних принципів використання технічних засобів фіксації правопорушень – це є вагомим аргументом, що принципам приділяється все більша увага і вони не носять загальний характер.

¹ Рекомендація Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасникам Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» (Ухвалена Комітетом міністрів 19 вересня 2001 р. на 765-му засіданні заступників міністрів). URL: <https://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>

² Міжнародна поліцейська енциклопедія: в 10 т. / відп. ред. Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, В.Я. Тацій. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. Т. 2: Права людини у контексті поліцейської діяльності. 1224 с.

³ Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України: постанова ВРУ від 11.12.2014 р. № 26-VIII // *Офіційний вісник України*. 2014. № 102. Ст. 3005.

⁴ Теорія держави та права: навч. посіб. / Є.В. Білозоров, В.П. Власенко та ін. ; за заг. ред. С.Д. Гусарева. Київ: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

⁵ Медичне право України : монографія / С.Г. Стеценко, О.Г. Пелагеша. Київ: Атика, 2013. 144 с. С. 31.

⁶ Колодій А.М. Принципи права України. Київ: Юринком- Інтер, 1998. 208 с. С. 13.

⁷ Коваль О.А. Формування принципів права. *Вісник Академії адвокатури України*. 2006. Вип. 6. С. 22–26. С. 26.

⁸ Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник. 2-ге вид. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. 520 с. С. 237.

⁹ Закон України «Про Національну поліцію»: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 вересня 2018 р. (офіц. текст). Київ: ПАЛІВОДА А.В., 2018. 104 с.

¹⁰ Теорія держави та права: навч. посіб. / Є.В. Білозьоров, В.П. Власенко та ін. ; за заг. ред. С.Д. Гусарєва. Київ: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с. С. 11.

¹¹ Закон України «Про Національну поліцію»: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2018 р. (офіц. текст). Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2018. 104 с. С. 11.

¹² Спеціальна техніка: основні поняття, терміни та визначення: навч. посіб. / М.В. Кобець, Б.В. Жуков, П.П. Артеменко, В.А. Кудінов. Київ: Аванпост – Прим, 2013. 192 с. С. 26.

Резюме

Бакутін Є.І. Принцип законності в діяльності поліції під час використання технічних засобів фіксації адміністративних правопорушень.

У статті висвітлено аналіз основних правових принципів, зокрема принципу законності. У сучасних умовах правоохоронна діяльність поліції не може успішно здійснюватися без належного застосування досягнень науки і техніки. Роль та мета науки – пошук проблемних місць, їх дослідження та пропозиції шляхів усунення недоліків та напрямів удосконалення. Серед базових принципів, які сприяють якісному впровадженню, розвитку та діяльності використання технічних засобів, є: законність; ефективність; етичність; науковість; безпека; збереження доказів тощо.

Вирішення заперечень, колізій потребує забезпечення належної регламентації порядку притягнення правопорушника до відповідальності, зокрема в частині збору, дослідження та оцінки доказів – доказування, що, в свою чергу, вимагає проведення всебічних наукових досліджень зазначених проблем. Роль поліції в захисті та забезпеченні верховенства є настільки значною, і це стало аксіомою, що, спостерігаючи за поведінкою поліції у демократичній державі, можна судити про рівень демократії у ній.

Ключові слова: «служити та захищати», законність застосування технічних засобів, документальне оформлення застосування технічних засобів, верховенство права, законність в діяльності поліції, технічні засоби, загальноєвропейські стандарти функції поліції, науково-технічний прогрес, Рада Європи.

Резюме

Бакутин Е.И. Принцип законности в деятельности полиции при использовании технических средств фиксации административных правонарушений.

В статье освещены анализ основных правовых принципов, в частности принципа законности. В современных условиях правоохранительная деятельность полиции не может успешно осуществляться без надлежащего применения достижений науки и техники. Роль и цель науки – поиск проблемных мест, их исследование и предложение путей устранения недостатков и направлений совершенствования. Среди базовых принципов, которые способствуют качественному внедрению, развитию и деятельности использованию технических средств, являются: законность; эффективность; этичность; научность; безопасность; сохранения доказательств и тому подобное.

Решение возражений, коллизий требует обеспечения надлежащей регламентации порядка привлечения правонарушителя к ответственности, в частности, в части сбора, исследования и оценки доказательств – доказывания, что, в свою очередь, требует проведения всесторонних научных исследований указанных проблем. Роль полиции в защите и обеспечении верховенства настолько значительна, и это стало аксиомой, что, наблюдая за поведением полиции в демократическом государстве, можно судить об уровне демократии в ней.

Ключевые слова: законность в деятельности полиции, технические средства, общеевропейские стандарты функции полиции, административная ответственность, научно-технический прогресс, Совет Европы.

Summary

Yevhen Bakutin. The principle of legality in the activities of the police during the use of technical means of recording administrative offenses.

The article covers the analysis of the basic legal principles, in particular the principle – legality. In modern conditions, law enforcement police cannot be successfully carried out without proper application of advances in science and technology. The role and purpose of science – the search for problem areas, their research and suggestions for ways to eliminate shortcomings and areas for improvement. Among the basic principles that contribute to the quality implementation, development and use of technical means are: legality; efficiency; ethics; scientificity; security; preservation of evidence, etc.

In the context of understanding principles, it is a means to ensure the integrity of the legal system and the effectiveness of law as a social regulator. Considering the scope of the use of technical means for fixing offenses, the principles that are specified to this object of legal regulation, can contribute to the effectiveness of police law. Effectiveness in this sense is considered as a resultant influence of the law with the achievement of the most expedient for society and the state of results.

The main features of the principles: objectively predetermined by the social environment, the nature of social relations and have a reverse effect on them; is an ideological creature, the result of the development of the legal consciousness of society, and at the same time aimed at promoting the growth of the legal consciousness of society, its culture; is an ideological basis for objective law, expressly expresses the laws of its development, essence and social purpose; describe (specify) the established right, make uniformity in the system of legal norms; serve as the basic principles of legal regulation of social relations, provide coherence to all of its mechanism, act as guidelines for the formation and improvement of the legal system, its framework, support, reflect the objectively existing ties between the elements of the legal system and the social system; accumulate world experience in the development of law, embody democratic and humanistic traditions and at the same time constitute the legal values that are part of the world legal treasury.

Key words: legality of the police, technical means, pan-European standards for police functions.